

Economic, social and cultural barriers to rural women's jobs and new approaches to rural development Case study of East Golestan province (villages of Gonbad, Minoodasht and Kalaleh counties)

This article examines the situation in the east of Golestan province, in the villages of Gonbad, Minoodasht and Kalaleh counties, by raising the issue of the difference between rural women's occupations and new approaches to rural development. This issue was raised in 1396 in the official structure of the country's management system. Golestan province is one of the provinces with geographical and ethnic diversity of favorable opportunities for development and participation of women in home-based businesses. With reference to the national documents, this article has sought to find solutions for the promotion and development of rural home-based businesses according to the school of modernization. The statistical population consists of two groups of 20 elites to identify the components of the development model and working women in the eastern villages of Golestan province, which are specifically the villages of Gonbad, Minoodasht and Kalaleh. The sample size is 381 people and the sampling method in this study is random. The research findings indicate that the current situation of rural home-based businesses is significantly different from the favorable situation. 2- The relevant hypothesis in all three cities of Gonbad, Minoodasht and Kalaleh was confirmed as follows: The development of rural home-based businesses has a significant relationship with obstacles (social, economic and cultural). 3- Promotion and development of rural home-based businesses has a significant relationship with modernization (modern) and participatory approach.

Keywords: Development, Rural Home Businesses, Renovation, Golestan Province

**موانع اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مشاغل زنان روستایی و رویکردهای نوین توسعه
 روستایی مورد مطالعه شرق استان گلستان
 (روستاهای شهرستانهای گنبد، مینودشت و کلاله)**

مرضیه بذرافشان^۱ تاریخ دریافت: ۹۹/۶/۱۰
 عیسی حسن زاده^۲ تاریخ پذیرش: ۹۹/۸/۲۷
 علیرضا اسماعیلی^۳

چکیده

این مقاله با طرح مسئله تفاوت مشاغل زنان روستایی و رویکردهای نوین توسعه روستایی به بررسی وضعیت شرق استان گلستان، در روستاهای شهرستانهای گنبد، مینودشت و کلاله پرداخت، مسئله از اینجا ناشی می‌شد که در دوران نوین یا مدرن، توسعه امری اجتناب ناپذیر است و طرح این بحث در سال ۱۳۹۶ در ساختار رسمی نظام مدیریتی کشور مطرح گردید. استان گلستان یکی از استانهای برخوردار از تنوع جغرافیایی و قومی از فرصت‌های مطلوب توسعه و مشارکت زنان در امر مشاغل خانگی است. با عنایت به مستندات ملی این مقاله در پی یافتن راهکارهایی برای ارتقاء و توسعه مشاغل خانگی روستایی با توجه به مکتب نوسازی - بوده است. تحقیق از نوع توصیفی و پهنانگر است و از نظر آماری مبتنی بر روش ترکیبی کیفی و کمی است. جامعه آماری را دو گروه نخبگان به تعداد ۲۰ نفر جهت شناسایی مولفه‌های الگوی توسعه و زنان شاغل روستاهای شرق استان گلستان که به صورت مشخص روستاهای شهرستانهای گنبد، مینودشت و کلاله می‌باشند تشکیل داده‌اند که حجم نمونه را

۱. دانشجوی دکتری گروه جامعه‌شناسی، واحد آزاد شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، آزادشهر، ایران
 ۲. استادیار گروه جامعه‌شناسی، واحد آزاد شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، آزادشهر، ایران (نویسنده مسئول)
hasanzadehisa@yahoo.com
 ۳. استادیار گروه جامعه‌شناسی، واحد آزاد شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، آزادشهر، ایران

۳۸۱ نفر و روش نمونه گیری در این بررسی تصادفی ساده است یافته های تحقیق حاکی از این است که وضعیت موجود مشاغل خانگی روستایی با حالت مطلوبی تفاوت معنادار دارد. ۲- فرضیه مربوطه در هر سه شهر گنبد، مینودشت و کلاله بدین صورت تأیید شد: توسعه مشاغل خانگی روستایی با موانع (اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی) رابطه معنادار دارد. ۳- ارتقاء و توسعه مشاغل خانگی روستایی با رویکرد نوسازی (مدرن) و مشارکتی رابطه معنادار دارد.

واژگان کلیدی: توسعه، مشاغل خانگی روستایی، نوسازی، استان گلستان

مقدمه

توسعه روستاهای کشور در سایه گسترش و تنوع مشاغل خانگی و روستایی از مواردی است که نیازمند مشارکت سرمایه‌های مادی، اجتماعی، انسانی و نهادهای مختلف رسمی و غیررسمی است. در اثر مشارکت و ارتباط تمامی اجزای سازمانی و غیرسازمانی می‌توان انتظار درآمد، اشتغال، استقلال مالی زنان، مهارت افزایی، توسعه اقتصادی و اجتماعی و ... داشت. این مهم مخصوصاً در مشاغل خانگی و روستایی زنان از حساسیت بیشتری برخوردار است، زیرا الگوهای سنتی و نوین توسعه را در یک راستا و به صورت مکمل در کنار هم قرار می‌دهد. با عنایت به رویکردهای نظری جامعه‌شناختی توسعه روستایی که مبتنی بر دو نوع سنت فکری ایستا و پویا بوده، ضروری است در هماهنگ سازی و ادغام عمل نهادهای فرهنگی جامعه مانند دین، فولکلور، آداب و رسوم و ... و حتی تحلیل آن، مد نظر قرار گیرد تا امر توسعه سنتی محقق شود، رویکرد دیگری اولین و مهمترین نقطه شروع توسعه را در درک عمل اجتماعی در سطوح فردی و جمعی می‌داند. البته رویکرد سومی وجود دارد که شناسایی عوامل مفقوده توسعه که خارج از بحث‌های نهادی و اقتصادی (همچون عوامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی) قرار می‌گیرند را محور بحث قرار داده است. اما باید خاطر نشان کرد که در دوران نوین توسعه امری اجتناب ناپذیر است و در دستور کار مدیران قرار دارد و در این زمینه برنامه‌ریزی‌های استراتژیک، میان مدت و اجرایی تدوین شده با تکیه بر عوامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی می‌تواند راهگشا باشد.

بیان مسئله

اشتغال زنان در مشاغل خانگی روستایی موضوعی است که مورد توجه رویکردهای نوین توسعه روستایی بوده و در ایران توسعه‌نیافتگی مشاغل خانگی روستایی به عنوان یک مسئله مهم و حل نشده پیش روی مسئولان اجرایی و برنامه ریزی کشور است (عنابستانی، ۱۳۹۳: ۱۳۱) و این موضوع به عوامل مختلفی نیازمند است تا با فراهم کردن شرایط امکان توسعه فراهم شود، اما پیش و بیش از هر اقدامی شناخت موانع مهم است، زیرا با شناخت موانع است که می‌توان ب رفع موانع به ایجاد فرصت و تقویت عوامل همت گمارد و انتظار توسعه

داشت، برای نمونه بخش شرقی استان گلستان که برخوردار از تنوع جغرافیایی و قومی است از فرصت‌های مطلوب توسعه و مشارکت زنان در امر مشاغل خانگی روستایی محسوب می‌شود، اما از نظر کمیت و کیفیت اشتغال در دهه‌های اخیر با افول مواجه بوده و بیکاری به عنوان یک مشکل و مسئله اجتماعی در روستاهای شرق استان گلستان نمود دارد و مهاجرت روستا به شهر پیامد چنین وضعیتی است. مشاهدات اولیه و مصاحبه‌مقدماتی با زنان روستایی و بررسی آرشیو مراکزی که با اشتغال خانگی زنان ارتباط دارد همچون میراث فرهنگی و صنایع دستی، فرهنگ و ارشاد اسلامی، جهاد کشاورزی و... حاکی از این است که این سازمانها موضوع حمایت از اشتغال زنان را تحت عنوان کارگاه‌های کوچک زود بازده مد نظر دارند، اما تولید و توزیع خدمات تولیدی زنان در بخش مشاغل خانگی در هاله‌ای از ابهام قرار دارد که نیازمند بررسی جدی تر است تا موانع موجود از منظر اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی شناسایی و تبیین شود که چگونه می‌توان به رشد و توسعه مشاغل خانگی و روستایی در شرق استان گلستان با رویکرد کارکردگرای ساختاری دست یافت؟

هدف تحقیق

هدف تحقیق عبارت از شناسایی موانع (اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی) توسعه مشاغل خانگی روستایی در روستاهای شهرستانهای گنبد، مینودشت و کلاله و راهکارهای توسعه آن با رویکرد مکتب‌نوسازی - مشارکتی است.

مبانی نظری

مفهوم شناسی تبیین

از گذشته، میان نظریه‌های جامعه‌شناختی خُرد و کلان و میان رویکردهای «توضیحی» که از آن به کمی یاد می‌شود یا «تفهیمی» که تحقیقات کیفی هستند، فرق گذاشته‌اند. امروزه جامعه‌شناسی به سمت پذیرش علمی نزدیک شده و از الگوهای تبیینی چندگانه برخوردار است و فاقد رویکرد نظری فراگیر می‌باشد. دیرک کسلر این رویکردها را حول شش محور آورده است که عبارتند از: بازسازی تاریخی و نظری جامعه‌شناسی؛ جامعه‌شناسی تاریخی -

تطبیقی، جامعه‌شناسی توصیفی تشریحی - تفسیری، جامعه‌شناسی بازتابی، جامعه‌شناسی صوری کمی شده و جامعه‌شناسی ذهنی-تجربی است (کسلر، ۲۰۰۵: ۳۹، به نقل از راسخ پور، ۱۳۹۱). چنین به نظر می‌رسد که نوع تبیین جامعه‌شناختی هر جامعه را باید در اهداف و روش‌های مطالعه آن جامعه دانست (زیاری و جلالیان، ۱۳۸۷: ۷۷-۹۶)، البته باید گفت که این ضرورت در همه جا یکسان نیست، به همین علت تبیین جامعه‌شناختی رویکردهای متفاوتی را دارد. برخی از این رویکردها عبارت از: تبیین برآمده از «پژوهش» آماری بکار گرفت، مثلاً تحلیل عاملی را می‌توان برای موضوعاتی غیر از مطالعه رفتار انسان به کار گرفت و قضایای عام صرفاً به توزیع‌های فراوانی کمی مربوطند. تبیین برآمده از «نظریه» نوع دیگری تبیین است که جرج هومنز^۱ در سطح نظریه نظام وار آورده است، در این سطح مفروضات غیرکمی مربوط به موضوع شکل می‌گیرند، این نظریه مجموعه‌ای از قضایای به هم وابسته است که استنتاج طیفی از قضایا یا طیفی از فرضیات دیگر را ممکن می‌سازد. اگر یکی از این ویژگی‌ها غایب شود، دیگری نیز غایب خواهد شد. اگر ارزش یکی از این ویژگی‌ها افزایش یابد، ارزش دیگری نیز افزایش خواهد یافت. این ویژگی‌ها و متغیرها پدیده‌هایی محتمل الوقوع هستند (هومنز، ۱۹۶۴: ۱۸). «ارنست ناگل»^۲ در ادبیات علوم اجتماعی، دو نوع تبیین نظری (فردگرایی روش‌شناختی و کارکردگرایی) را برجسته و شاخص می‌داند. تفاوت اساسی میان این دو رویکرد، به تفاوت آنها در کانون‌یابی مربوط است. فردگرایی روش‌شناختی، کانون‌یابی را در قلمرو روان‌شناختی، همچون ویژگی‌های افراد تقلیل می‌دهد (ناگل، ۱۹۶۱). نظریه‌های رفتارگرایی اجتماعی، از جمله کنش متقابل نمادین در این مقوله جای داد (مارلیندل: ۱۹۶۰)^۳. از سوی دیگر، تبیین کارکردی کانون‌یابی را در ویژگی‌های جمع‌ها و جماعت‌ها قرار می‌دهد. (ناگل، ۱۹۶۱).

کینزلی دیویس^۴ کارکردگرایی را یک روش تبیین معتبر دانسته، اما نه یک روش متمایز، چه همه علوم در مطالعه رابطه میان اجزا با کل، رویه‌ای مشابه کارکردگرایی را دنبال

۱. George C. Homans .

۲. Ernest Nagel .

۳. Don Martindale .

۴. Kingsley Davis .

می‌کنند (کینزلی: ۱۹۵۹). در مقابل کارل همپل^۱ مدعی است که کارکردگرایی اگر چه یک روش تبیین متمایز است، اما روشی نسبتاً ضعیف و نامناسب و نوعی تبیین نسبتاً مشکوک و مبهم را به دست می‌دهد (کارل همپل: ۱۹۵۹). جورج هومنز^۲ نظر متفاوتی دارد مبنی بر این که کارکردگرایی یک روش تحقیق است، نه یک روش تبیین. مک آیور^۳ در این باره می‌نویسد: این نتیجه‌گیری که همه روابط میان اشیاء، اگر فی نفسه روابط علی نباشد، دست کم در مواردی زمینه علی دارند، غیر معقول نیست. ما در بررسی‌های خود برای شناخت روابط اشیاء، همبستگی‌های بیرونی را جستجو می‌کنیم... ما تنها هنگامی در صدد یافتن همبستگی‌ها برمی‌آییم که آنها را دارای اهمیت علی محتمل بینگاریم» (مکلور، ۱۹۴۲).

از مباحث تبیینی چنین برمی‌آید که تبیین مشاغل زنان خانگی و روستایی نیازمند تبیین‌های کیفی و کمی است.

– مشاغل خانگی روستایی

مشاغل خانگی به کاری که بوسیله اعضای خانواده در محیط خانه صورت می‌گیرد و مزاحمتی برای همسایگان ندارد اطلاق می‌گردد، در محیط خانه فقط تولید انجام می‌شود و عرضه، فروش و بازاریابی آن به خارج از محیط خانه انتقال می‌یابد (موالی‌زاده، ۱۳۸۹)، یا مشاغل خانگی هر نوع فعالیتی است که در محل سکونت شخصی که با استفاده از وسایل و امکانات منزل راه اندازی شود (رودگر نژاد و کیاجوری، ۱۳۸۹). نگاهی گذرا به وضعیت اقتصادی و اجتماعی جهان نشان می‌دهد که کسب و کارهای خانگی رشد فزاینده و قابل توجهی داشته و نقش مهمی در تولید ناخالص ملی کشورهای پیشرفته صنعتی دارا می‌باشند. موسکه (۲۰۰۵) معتقد است که کسب و کارهای خانگی عمدتاً برای انتساب به آن دسته از عملیات تجاری گفته می‌شود که در قدم نخست در یک اقامتگاه خصوصی انجام می‌شوند یا در یک بنیاد خانگی متمرکز باشند. کسب و کارهای خانگی معمولاً در بخش کسب و کارهای

۱. Carl Hampel .

۲. George Homans .

۳. Maclver .

۴. Robert M. Maclver .

بسیار کوچک (کسب و کارهای کمتر از پنج کارمند) دسته بندی می شوند (هلمز و اسمیت، ۲۰۰۸).^۱ این نوع کسب و کارها همچنین وابستگی زیادی به ویژگی های فردی شخص مالک کسب و کار دارند. مالک کسب و کار خانگی در هر مورد خاص، نیازها و انگیزش های متفاوتی برای هدایت کسب و کارش دارد. با این حال امروزه تحقیقات و اطلاعات محدودی در این بخش صورت پذیرفته است. حیطه کسب و کار خانگی عمدتاً به کسب و کارهایی اشاره دارد که در اقامتگاه ها یا منازل شخصی انجام می گیرند. به علاوه این نوع اقامتگاه ها به طور معمول محل زندگی و سکونت فرد نیز می باشند (اسمیت و هادچینسون: ۱۹۹۴).

کسب و کارهای خانگی به کوچکترین نوع کسب و کار گرایش دارند (کارت و دیگران: ۲۰۰۴).^۲ این کسب و کارها به فعالیت های تجاری تک نفره یا دو نفره شباهت دارند و فروش های سطح پایین را شامل می شوند (ماسون: ۲۰۰۸).^۳ و گردش مالی آنها نیز پایین است (کارت و دیگران: ۲۰۰۶). بیش از ۷۵ درصد صاحبان این کسب و کارها بیش از ۴۰ ساعت در هفته کار می کنند و افرادی که در این کسب و کارها مشغول به کار هستند ممکن است در یک هفته کاری به کسب و کارهای پاره وقت و یا نیمه وقت دیگری نیز بپردازند. صاحبان کسب و کارهای خانگی علاقه بیشتری به استفاده از سرمایه های شخصی مانند کارت های اعتباری و پس انداز دارند تا اینکه از سرمایه های کسب و کار مانند قرض، حواله یا خرید با شرایط مدت دار استفاده نمایند. شاید علت اصلی این مورد تمایل آنها به توفیق طلبی و رشد شخصی باشد (میسون: ۲۰۰۸)، البته داده های بدست آمده از تحقیقات نشان می دهند که کسب و کارهای خانگی شباهت کمتری نسبت به کسب و کارهای سنتی دارند (کارت و دیگران: ۲۰۰۶). سطح آموزش، وضعیت خانوادگی (تجرد یا تأهل، طلاق، بچه دار بودن و نبودن) و محل اقامت (شهری یا روستایی) موجب ناپیوسته بودن و قطعه قطعه شدن مشارکت بانوان می گردد. آنها بارها در طول زندگی خود وارد بازار کار می شوند و الگوی مشارکت ایشان تحت تأثیر تغییرات زندگی می باشد (بکر، ۱۹۵۷).^۴ همانطور که ملاحظه می شود به لحاظ

1. Scott Holmes Sharyn Smith and Georgie .

2. Smith & Hutchinson, 1994.

3. (Carter, S., Mason, C. and Tagg, S. (2004).

4. Mason, ۲۰۰۸.

5. Gary S. Becker .

تئوری و تجربی مشاغل خانگی با واحدهای اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی سروکار دارند که همین واحدهای تعریف شده می‌تواند مانع رشد و توسعه باشد.

مشاغل خانگی روستایی در اسناد چشم‌انداز ایران

براساس سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی، ایران کشوری توسعه‌یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه، با هویت اسلامی و انقلابی، الهام‌بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و مؤثر در روابط بین‌المللی ترسیم شده است. در افق این چشم‌انداز باید در زمینه بازار کار در وضعیت اشتغال کامل قرار گیرد. علاوه بر این، فرصت‌های برابر، توزیع مناسب درآمد و اتکا بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی نیز از جمله ویژگیهای دیگر مرتبط با بازار کار است که در سند چشم‌انداز مورد توجه قرار گرفته است. می‌توان اهداف آرمانی در زمینه بازار کار را بصورت زیر تعیین نمود:

الف- افزایش اشتغال پایدار و رفع معضل بیکاری.

ب- دسترسی به فرصتهای برابر اشتغال برای تمام گروه‌های جامعه.

از موضوعاتی که در برنامه چهارم توسعه مورد توجه و تأکید سیاستگذاران و برنامه‌ریزان قرار گرفته است، مسئله اشتغال اقشار مختلف جامعه و کاهش فاصله نرخهای بیکاری آنها (بخصوص زنان و جوانان) با اتکاء به برخورداری از دانش پیشرفته و سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی است.

الگوهای بهینه و نوین توسعه روستایی

توسعه به صورت تک بعدی و تک سویه محقق نمی‌شود، بلکه نیازمند توزیع متوازن و برابر منابع و امکانات برآمده و محصول توسعه، رابطه مستقیمی با توسعه یافتگی اجتماعی اقتصادی دارد، وقتی سخن از توسعه یافتگی اجتماعی به میان می‌آید، اعضای جامعه مخصوصاً جامعه روستایی مدنظر قرار می‌گیرد. موانع موجود در بافت اجتماعی و فیزیکی روستاها را می‌توان به شرح زیر دانست:

موانع اقتصادی: عدم صدور جواز فعالیت عدم حمایت‌های مالی دولت فقدان سرمایه

مالی کافی دوری از بازار مصرف فقدان شبکه انتقال محصول به بازار
موانع اجتماعی: فقدان جایگاه مناسب تعاونی ها، نهادهای محلی و دولتی، سازمانها و
مؤسسات خصوصی

موانع فرهنگی: فقدان نگرش به توسعه روستایی، عدم گرایش به توسعه، پایین بودن سطح
مهارت ها

برخی موانع مانند نهادهای اجتماعی و فرهنگی از اثربخشی و کارایی لازم برخوردار
نیستند، مثلاً زمانی که در روستا هنوز جمعیت کم سواد و بی سواد وجود دارد، یعنی نهاد
تعلیم و تربیت دچار کاستی شده یا زنان جوان روستایی مهارت لازم را برای انجام کار ندارند،
یعنی سازمانهای مهارتی به عنوان نهاد دولتی و عمومی برای رفع این نقیصه اقدام مناسبی
انجام نداده‌اند.

با عنایت به موانع توسعه‌ای که وجود دارد، الگوها و روش نوین توسعه مبتنی بر
ویژگی‌های زیر است:

دیدگاه و نظریه‌های ذینفعان شناسایی شود و تعارض کاهش یابد. این تئوری که به وسیله
«فریدمن» در سال ۱۹۸۰ در مقابل رویکردهای سنتی مشارکت ارائه شد، وی ذینفعان را گروه
ها یا افرادی می‌داند که در بهبود عملکرد و کارآمدی برنامه‌ها دارند، یا گروههایی که برای
دوام و بقای شرکت حیاتی هستند (فریدمن و ویلیامز، ۲۰۰۶).

پارادایم جدید نظریه‌های برنامه‌ریزی در قالب برنامه‌ریزی تعاملی و مشارکتی قوت
می‌گیرند و هیلی^۱ (۱۹۹۷) برنامه‌ریزی را فرایندی تعاملی تلقی می‌کند و این به نوبه خود بر
برنامه‌ریزی به مثابه عقلانیت فنی یا ابزاری است (هرسین، ۱۳۸۷: ۲۱).

به لحاظ فرهنگی و اجتماعی، تنوع اجتماعات و فرهنگ‌ها و گسست‌هایی که در طول
تاریخ جوامع وجود دارد، ضرورت برنامه‌ریزی مشارکتی و تعاملی را تقویت می‌کند. این امر
مستلزم در هم شکستن سلطه عینیت‌گرایی علمی و تاسیس نوع دیگری از عینیت مبتنی بر
توافق میان افراد بر حسب گفتمان آزاد و علمی است (آلمندینگر^۲، ۱۳۸۹: ۳۱۰).

۱. Friedman & Miles .

۲. Pctcy Healey .

۳. Allmendinger , Philip .

به منظور کاهش پیامدهای آسیب شناختی توسعه، در مفهوم سازی مجدد توسعه ضروری است به سرمایه اجتماعی، دموکراسی مشارکتی و توانمندسازی افراد جامعه توجه شود. (زاهدی ۱۳۸۲: ۲۷۴).

رویکردهای مشارکتی در پی به کارگیری نظام‌مندتر دانش بومی جامعه محلی و اقدامات تکنولوژیک باشند (ساجفرا^۱، ۱۹۸۹: ۱۴۰).

اثبات شده که در توسعه مدرن و مخصوصاً پست مدرنی، تاریخ مراحل اجتناب‌ناپذیری ندارد، یعنی هیچ جبر تاریخی و هیچ قانونمندی کلی تاریخی در کار نیست که همه کشورها تابع آن باشند. خلاصه آنکه هیچ مسیر واحدی برای توسعه کشورها وجود ندارد (فزلسفلی، ۱۳۸۹: ۶۱)

پیشینه تحقیق

مطالعات مربوط به مشاغل زنان و توسعه و الگوهای مرتبط از تنوع برخوردارند، برخی از مطالعات به کارآفرینی و مشاغل زنان به مفهوم عام و برخی بر مشاغل زنان و گردشگری و سایر مشاغل به مفهوم خاص تاکید دارند. در این مطالعات به عوامل فردی، خانوادگی، اجتماعی، اقتصادی و ... اشاره شده است. در رابطه با موانع و چالشهای کسب و کارهای زنان مطالعاتی در ایران و دیگر کشورها نیز مطالعاتی صورت گرفته است که هرکدام از پژوهشگران به جنبه خاصی از مشکلات راه اندازی و ایجاد و توسعه ی کسب و کارهای کوچک توسط زنان از جمله اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی اشاره کرده‌اند. مثلاً تامبونان^۲ (۲۰۰۸) در آندونزی نشان داد کمبود سرمایه، دشواری در تأمین مواد خام، عدم دسترسی به اطلاعات قابل اعتماد کسب و کار، مشکلات بازاریابی و توزیع، قابلیت‌های تکنولوژیکی پایین، هزینه های بالای حمل و نقل، مشکلات ارتباطات، مشکلات طاقت فرسا و هزینه‌بر ناشی از بوروکراتیک به خصوص در زمینه اخذ مجوزها و نهایتاً سیاستها و قوانینی که باعث رکود بازار میشود، از جمله موانع توسعه کسب و کارهای کوچک بوده است. هوکتو و ایتوهارا^۳ (۲۰۰۸) در تحقیقی

۱. Schafer . . 1

۲. (Tambunan, T. (۲۰۰۸ . . ۲

۳. Hoque & itohara . . ۳

به بررسی نقش مشارکت در فعالیتهای اقتصادی زنان در کشور بنگلادش پرداخته است متغیرهای میزان درآمد، میزان آموزش، مهارت‌ها و مشارکت نهادی زنان، نقش اساسی در افزایش مشارکت آن‌ها در فعالیتهای اقتصادی دارد. قادر^۱ (۲۰۰۷) در مالزی نشان داد که علاوه بر ویژگیهای شخصیتی کارآفرینانه، سایر عوامل داخلی برای توسعه کارآفرینی در یک کسب و کار کوچک موفق، اهمیت دارد بلکه عوامل خارجی مانند کمکهای دولت در آموزش و خدمات، دسترسی به بازارهای فروش محصولات و ایجاد شبکه‌های کسب و کار نیز حائز اهمیت می‌باشند (قادر و دیگران، ۲۰۰۷: ۱۶۲-۱۴۷). همچنین هاوکینز^۲ (۲۰۰۴) با تاکید بر عوامل اقتصادی، اثبات کرد که اقامتگاه‌های بوم‌گردی فقط جنبه اقامتی ندارند؛ در آنها فعالیت‌های مختلفی همچون ارائه غذا و نوشیدنی بومی، ساخت، آموزش و فروش صنایع دستی محلی، اجرای نمایش و موسیقی سنتی، برگزاری رویدادهای بومی و تورها و فعالیت‌های بوم‌گردی انجام می‌شود. مکان فیزیکی اقامتگاه به دلیل سبک معماری، مصالح ارگانیک به‌کاررفته، طراحی داخلی و مبلمان بومی آن نیز به منزله اکوموزه بومی، بخشی از یک جاذبه گردشگری است. مهم‌ترین اصلی که در اقامتگاه بوم‌گردی رعایت می‌شود، مشارکت جامعه محلی در فعالیتهای گردشگری است (هاوکینز، ۲۰۰۴: ۲۴۴-۲۱۹). در پژوهش هیسریچ^۳ (۲۰۰۲) موانع اصلی توسعه کسب و کارهای خانگی را عدم تخصص، نبود بازار، موانع اطلاعاتی، عدم تأمین مالی، موانع قانونی و عدم طرح کسب و کار مشخص نمود. در مطالعات داخلی رفیعی و شیری (۱۳۹۶) حکایت از این دارند که نه تنها توسعه اجتماعی و اقتصادی ایران پس از تحریم روند نزولی و کاهشی نداشته، بلکه در بسیاری از ابعاد و مولفه‌های اجتماعی و اقتصادی توسعه از جمله امنیت، آموزش، صادرات، پس‌انداز و سرمایه‌گذاری، رشد و ارتقا نیز وجود داشته است و از سوی دیگر وضعیت فقر و تورم نیز کاهش یافته است. ایزدی، رضائی و اسداله پور (۱۳۹۵) در مناطق روستایی شیراز نشان دادند که موانع تحقق توسعه کارآفرینی در مشاغل خانگی در پنج عامل اطلاعاتی، اقتصادی، بازاریابی، شخصیتی و خانوادگی دسته‌بندی شدند. تقی‌بیگی، آگهی و میرک‌زاده (۱۳۹۳) در

۱. Kader, R.A., Mohamad, M. R.B., and Ibrahim, A.A.H.C .1

Hawkins .۲

.Hisrich. R.D. & Brush, P.C .3

اسلام‌آباد غرب نشان دادند که مهم‌ترین موانع توسعه مشاغل خانگی از دید زنان به ترتیب موانع شخصیتی، فردی، اقتصادی، خانوادگی و دولتی است. از دید کارشناسان، مهم‌ترین این موانع به ترتیب موانع خانوادگی، فردی، شخصیتی، دولتی، و اقتصادی هستند.

روش تحقیق

این مقاله تحقیقی به روش ترکیبی که متشکل از مصاحبه کیفی و پرسشگری بر اساس پرسشنامه محقق ساخته است از جامعه آماری که به دو قسم نخبگان و زنان شاغل تقسیم شده به روش پیمایشی انجام شد. جامعه آماری تحقیق را ۲۰ نفر از نخبگان که مدیران بومی و محلی روستاهای مورد مطالعه هستند، تشکیل داده‌اند و ۳۸۱ نفر از زنان شاغل روستایی شهرستانهای گنبد، مینودشت و کلالة محور اصلی پرسشگری هستند.

جدول (۱): توزیع جامعه آماری و حجم نمونه

جمع		روستایی گنبد		روستایی کلالة		روستایی مینودشت		جمعیت زنان شاغل
درصد فراوانی	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی	آماره
۱۰۰	۱۴۱۸۵	۶۳,۳	۸۹۴۳	۲۴,۴	۳۴۵۸	۱۲,۳	۱۷۸۴	جامعه آماری
۱۰۰	۱۰۰	۶۳,۳	۲۴۱	۲۴,۴	۹۳	۱۲,۳	۴۷	حجم نمونه

جدول (۲) ویژگی های دموگرافیک خبرگان

درصد کل	تعداد کل	درصد	فراوانی	خبرگان	
%۱۰۰	۲۰	%۲۰	۴	زن	جنس
		%۸۰	۱۶	مرد	
		%۱۰	۲	۳۰-۴۰ سال	سن
		%۲۰	۴	۴۰-۵۰ سال	
		%۷۰	۱۴	۵۰ سال به بالا	
		%۴۰	۸	لیسانس	تحصیلات
		%۳۰	۶	فوق لیسانس	
		%۳۰	۶	دکتری	
		%۰	۰	کمتر از ۵ سال	سابقه کار
		%۱۰	۲	۵-۱۰ سال	
		%۴۰	۸	۱۰-۲۰ سال	
		%۵۰	۱۰	۲۰ سال به بالا	

یافته‌ها

ویژگی های دموگرافیک پاسخگویان

وضعیت توصیفی جنسیت و تحصیلات زنان روستایی که پاسخگوی پرسشنامه ایت تحقیق بودند، در دو جدول (۳ و ۴) ارائه شده است. با توجه به جدول (۳) توزیع درصد فراوانی تحصیلات، به ترتیب شهرهای کلاله، مینودشت و گنبد بیشترین و کمترین زنان بی سواد را دارد و همچنین بیشترین تحصیل کرده ها به ترتیب در شهرهای مینودشت، گنبد و کلاله می باشند. با توجه به جدول (۴) توزیع سنی پاسخ دهندگان، جوان ترین زنان شاغل روستایی به ترتیب در شهرهای مینودشت، کلاله و گنبد هستند و افراد دارای سن بالای ۴۰ سال بیشترین به ترتیب در شهرهای کلاله، گنبد و مینودشت قرار دارند.

جدول (۳) بررسی توزیع درصد فراوانی تحصیلات پاسخ دهندگان

کلاسه	مینودشت		گنبد		متغیر تحصیلات	
	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی	درصد فراوانی		
درصد فراوانی						
%۵۱	۴۷	%۴۸	۲۲	%۳۸	۹۱	بی سواد
%۳۴	۳۱	%۲۷	۱۳	%۴۴	۱۰۶	دیپلم و فوق دیپلم
%۱۵	۱۴	%۲۵	۱۲	%۱۸	۴۴	لیسانس
%۱۰۰	۹۲	۱۰۰	۴۷	%۱۰۰	۲۴۱	کل

جدول (۲) بررسی توزیع سنی پاسخ دهندگان

کلاسه	مینودشت		گنبد		متغیر سن	
	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی	درصد فراوانی		
درصد فراوانی						
%۲۳	۲۱	%۲۷	۱۳	%۱۷	۴۱	زیر ۳۰ سال
%۲۱	۱۹	%۴۸	۲۲	%۳۸	۹۱	۳۰ الی ۴۰ سال
%۵۶	۵۲	%۲۵	۱۲	%۴۵	۱۰۹	بالای ۴۰ سال
%۱۰۰	۹۲	۱۰۰	۴۷	%۱۰۰	۲۴۱	کل

آزمون بررسی توزیع متغیر

برای نشان دادن نرمال بودن یا غیر نرمال بودن توزیع داده‌ها (متغیرها) از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف^۱ استفاده شده است. که در تعیین این آزمون چنانچه sig بزرگ‌تر از ۰/۰۵ باشد توزیع نرمال و می‌توان از آزمون‌های پارامتریک جهت تجزیه و تحلیل استفاده کرد در غیر این صورت از آزمون‌های نا پارامتریک استفاده می‌شود.

جدول (۵) بررسی توزیع داده ها

متغیرهای تحقیق	میانگین	انحراف معیار	سطح معناداری	نتیجه آزمون
شاخص های وضعیت موجود	۳/۶۱۹۲	۰/۶۰۳۷۰	۰/۰۶۵	نرمال
شاخص های عوامل فرهنگی	۳/۳۷۳۲	۰/۵۸۶۸۸	۰/۰۵۳	نرمال
شاخص های عوامل اقتصادی	۳/۲۷۶۲	۰/۴۸۷۹۲	۰/۰۷۲	نرمال
شاخص های عوامل اجتماعی	۳/۳۹۷۸	۰/۷۱۴۰۵	۰/۰۷۵	نرمال
راهکارهای ارتقاء توسعه مشاغل خانگی روستایی	۳/۴۴۶۵	۰/۵۳۱۰۶	۰/۰۸۰	نرمال
کل	۳/۳۷۴۲	۰/۴۱۴۰۱	۰/۰۹۶	نرمال

همانطور که در جدول (۵) ملاحظه می شود؛ مقدار سطح معنی داری برای داده ها بیشتر از مقدار ۰/۰۵ خطای پیش بینی شده است. بنابر این فرض H_1 رد و لذا در سطح اطمینان ۹۵٪ فرضیه H_0 پذیرفته شده و می توان اذعان داشت متغیرهای تحقیق از توزیع نرمال برخوردار بوده اند. پس از اطمینان از نرمال بودن عوامل مورد بررسی می توان به بررسی سایر فرضیه ها اقدام نمود.

جهت بررسی همبستگی درونی بین سؤالات پرسشنامه از یکی از روشهای بررسی همبستگی درونی؛ آزمون آلفای کرونباخ استفاده میشود. برای این منظور پرسشنامهها بطور کامل در بین ۳۰ نمونه توزیع شد. با توجه جدول (۶)، میزان آلفا کرونباخ برای هر شش متغیر بالای ۰/۷ است و پرسشنامه کلی که آلفا کرونباخ آن ۰/۸۸ است می توان اظهار داشت که اعتبار پایایی پرسشنامهها نیز مورد تأیید است.

جدول (۶). نتایج آزمون آلفای کرونباخ

ضریب آلفای کرونباخ	وضع موجود	موانع فردی	موانع فرهنگی	موانع اقتصادی	موانع اجتماعی	راهکارهای ارتقاء و توسعه
۰/۸۳	۰/۸۲	۰/۸۴	۰/۷۲	۰/۷۴	۰/۷۴	۰/۸۳

آزمون فرضیه ها

فرض اول بر این است که وضعیت موجود مشاغل خانگی روستایی با حالت مطلوبی تفاوت معنادار دارد.

با توجه به نتایج آماری جدول (۷)، در هر سه شهر گنبد، مینودشت و کلاله سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ خطای استاندارد شده است، لذا در سطح اطمینان ۹۵٪ فرض H_1 تأیید می گردد، مقدار آماره t نیز خارج بازه $1/96 < x < 1/96$ قرار گرفته که همین نتیجه را تأیید می کند. همچنین با توجه به حد بالا و پایین و اینکه هر دو مثبت شده است. بطور کلی فرضیه مربوطه در هر سه شهر گنبد، مینودشت و کلاله بدین صورت تأیید شد: عوامل مرتبط با وضعیت موجود مشاغل خانگی روستایی با حالت مطلوب تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول (۷). نتایج تحلیل آزمون تی یک نمونه ای فرضیه اول

ارزش آزمون							
متغیر	شهر	آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری	حد پایین	حد بالا	میانگین
وضعیت موجود مشاغل خانگی روستایی	گنبد	۱۶/۹۷۹	۳۸۱	۰/۰۰۰	۰/۵۴۷۴	۰/۶۹۱۰	۳/۶۱۹۲
	مینودشت	۵/۵۷۳	۳۷۸	۰/۰۰۰	۰/۱۵۵۴	۰/۴۴۳۷	۳/۳۲۸
	کلاله	۱۴/۹۶۰	۳۸۱	۰/۰۰۰	۰/۳۲۴۹	۰/۴۲۳۴	۳/۳۷۴۲

فرضیه دوم مبتنی بر این بود که توسعه مشاغل خانگی روستایی با موانع (اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی) رابطه معنادار دارد. به منظور سنجش رابطه شاخص های مربوط به عوامل ابتدا با هم جمع جبری (Comput) شد و سپس رابطه ارزیابی شد. نتایج آماری جدول (۸) نشان می دهد در هر سه شهر گنبد، مینودشت و کلاله سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ خطای استاندارد شده است لذا در سطح اطمینان ۹۵٪ فرض H_1 تأیید می گردد، مقدار آماره t نیز خارج بازه $1/96 < x < 1/96$ قرار گرفته که این نتیجه را تأیید می کند. همچنین با توجه به حد بالا و پایین و اینکه هر دو مثبت شده است. بطور کلی فرضیه مربوطه در هر سه شهر گنبد، مینودشت و کلاله بدین صورت تأیید شد: توسعه مشاغل خانگی روستایی با موانع (اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی) رابطه معنادار دارد.

جدول (۹). نتایج تحلیل آزمون تی یک نمونه ای دوم

ارزش آزمون							
متغیر	شهر	آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری	حد پایین	حد بالا	میانگین
موانع (اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی)	گنبد مینودشت	۱۰/۵۲۵	۳۸۱	۰/۰۰۰	۰/۳۰۳۴	۰/۴۴۳۰	۳/۳۷۳۲
	کلاله	۱۳/۹۱۶	۳۸۱	۰/۰۰۰	۰/۳۸۳۳	۰/۵۰۹۶	۳/۴۴۶۵

فرضیه سوم مبتنی بر این بود که ارتقاء و توسعه مشاغل خانگی روستایی با رویکرد نوسازی (مدرن) و مشارکتی رابطه معنادار دارد. نتایج آماری جدول (۱۰) نشان می دهد در هر سه شهر گنبد، مینودشت و کلاله سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ خطای استاندارد شده است لذا در سطح اطمینان ۹۵٪ فرض H_1 تأیید می گردد، مقدار آماره t نیز خارج بازه $1/96 < x < 1/96$ قرار گرفته که این نتیجه را تأیید می کند. بطور کلی فرضیه مربوطه در هر سه شهر گنبد، مینودشت و کلاله بدین صورت تأیید شد: ارتقاء و توسعه مشاغل خانگی روستایی با رویکرد نوسازی (مدرن) و مشارکتی رابطه معنادار دارد.

جدول ۴-۱۶. نتایج تحلیل آزمون تی یک نمونه ای فرضیه فرعی چهارم

ارزش آزمون							
متغیر	شهر	آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری	حد پایین	حد بالا	میانگین
ارتقاء و توسعه مشاغل خانگی روستایی	گنبد مینودشت	۹/۳۶۹	۳۸۱	۰/۰۰۰	۰/۲۱۸۱	۰/۳۳۴۲	۳/۲۷۶۲
	کلاله	۱۲/۱۶۹	۳۸۱	۰/۰۰۰	۰/۷۹۸۰	۰/۵۷۵۱	۳/۲۲۳۶

نتیجه گیری

مطالعات انجام گرفته و سوابق تحقیق نشان از پراکندگی مطالعات خاص دارد، یعنی ملاک اکثر مطالعات بر اساس توسعه مبتنی بر نوسازی در ایران نبوده است. حال آن که برنامه های توسعه اقتصادی و اجتماعی ایران مبتنی بر برنامه ریزی توسعه ای نوسازی است و با این وجود نقش عوامل اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی به صورت جدی مدنظر مجریان قرار نگرفته به طوری که هنوز نهادهای مدنی با روحیه مشارکتی در حد مطلوب نیست.

در حوزه شرق استان گلستان که شامل روستاهای شهرستانهای گنبد، مینودشت و کلاله می شود، وضعیت موجود اشتغال زنان با نوسازی و به عبارتی توسعه مبتنی بر اشتغال با رویکرد مشارکتی، توانمند سازی، و سرمایه های اجتماعی تفاوت معنادار دارد و اظهارات شاغلان را در بخش های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مبین چنین برداشتی است زیرا با شاخص های که برای الگوهای مدرن در نظر گرفته شده، عملاً با آنچه که نقاط روستایی اتفاق می افتد متفاوت است. گروههای اشتغال شکل نگرفته، بنگاههای اقتصادی روستایی شکل عملی به خود نگرفته اند که دارای اثربخشی و کارایی باشند.

منابع

- آلمندیگر، فیلیپ (۱۳۸۹) نظریه برنامه ریزی؛ مترجم تاهام بهممنی تیموری تهران: نشر آذرخش
- امیری اردکانی و منصور شاه ولی (۱۳۸۲) مبانی، مفاهیم و مطالعات دانش بومی کشاورزی، چاپ دوم، مرکز تحقیقات و بررسی مسائل روستایی، وزارت جهاد کشاورزی.
- ایزدی، بنت الهدی، کورش رضائی مقدم، علی اسداله پور (۱۳۹۵) سازه های موثر و موانع تحقق توسعه کارآفرینی در مشاغل خانگی بخش کشاورزی در مناطق روستایی شیراز، نشریه علوم ترویج و آموزش کشاورزی، دوره ۱۲ شماره ۱ بهار و تابستان ۱۳۹۵، صص ۵۱-۳۹
- پاپلی یزدی، محمد، حسین و ابراهیمی، محمد، امیر (۱۳۸۵)، نظریه های توسعه روستایی. تهران: انتشارات سمت، صفحات ۵۹ و ۵۸
- تاج، شهره، روحبخش هاشمی (۱۳۹۱)، تأثیر اشتغال زنان روستایی در تصمیم گیری های اقتصادی خانوار «مطالعه موردی دهستان زرین دشت شهرستان دره شهر استان ایلام؛ فصلنامه جغرافیا مقاله ۲، دوره ۵، ۲۱-۲۲، پاییز ۱۳۹۱، صفحه ۳۳-۵۳
- توکلی، مرتضی، بادی وند، سعید، (۱۳۹۵). دو فصلنامه علمی و پژوهشی الگوی پیشرفت و توسعه اسلامی ایرانی، سال چهارم شماره هفتم، بهار و تابستان ۱۳۹۵ صص ۸۳-۱۰۲
- حمزه پور، علی (۱۳۸۸). مفهوم و ماهیت الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت، فصلنامه تخصصی نامه دولت اسلامی، شماره ۷ و ۸، بهار و تابستان
- رضوانی، م. (۱۳۸۳). سنجش و تحلیل روند تغییرات سطوح توسعه یافتگی نواحی روستایی شهرستان سنندج، مجله جغرافیا و توسعه ناحیه ای، ۲(۳)، ۱۶۴-۱۴۹
- رفیعی فاطمه، شیرین طهمورث (۱۳۹۶) تحلیل جامعه شناختی شاخص های توسعه اقتصادی- اجتماعی در دوره پساتحریم، مطالعات توسعه اجتماعی ایران: بهار ۱۳۹۶، دوره ۹، شماره ۲ (مسلسل ۳۴)؛ از صفحه ۲۳ تا صفحه ۳۹.
- زاهدی مازندرانی محمد جواد (۱۳۸۲) توسعه و نابرابری، انتشارات مازیار، تهران.
- زیاری، ک و جلالیان، ا. (۱۳۸۷)، مقایسه شهرستانهای استان فارس بر اساس شاخصه های توسعه ۱۳۷۵-۱۳۵۵، مجله جغرافیا و توسعه، ۳(۱۱) ۷۷-۹۶
- علوی زاده، سید، امیر، محمد (۱۳۸۶)، الگوهای توسعه اقتصادی- اجتماعی با تاکید بر توسعه پایدار روستایی در ایران. ماهنامه اطلاعات سیاسی اقتصادی، ش ۲۴۶
- عمادی محمد حسین و عباسی اسفندیار (۱۳۷۸) حکمت دیرین در عصر نوین: کاربرد دانش بومی در توسعه پایدار، جلد اول، وزارت جهاد سازندگی، مرکز تحقیقات و بررسی مسائل روستایی، تهران.
- قزلسفلی، محمد تقی، پست مدرنیسم و فروپاشی ذهنیت توسعه، اطلاعات سیاسی اقتصادی، ش ۱۲۲-۱۲۱.

قنبری، نصیبیه، بوزرجمهری، خدیجه، صادقلو، طاهره (۱۳۹۶)، در تحقیقی با عنوان موانع و چالشهای زنان روستایی در ایجاد کسب و کارهای کوچک که به صورت موردی در دهستان پایینرخ شهرستان تربت حیدریه انجام شد، به

کرامت اله راسخ (۱۳۹۱)، چهار محور مطالعات اجتماعی در ایران، مجله مطالعات اجتماعی ایران، دوره ۶ شماره ۲ تابستان ۱۳۹۱، صص ۷۶-۵۴

کمالی اردکانی، علی، اکبر (۱۳۸۷)، روند تکوین الگوی توسعه یافتگی بومی در ایران پس از انقلاب اسلامی. فصلنامه خط اول، سال دوم، شماره ۶، صص ۱۸-۳

معصومه تقی بیگی، حسین آگهی، علی اصغر میرک زاده (۱۳۹۳) بررسی موانع و راهکارهای مناسب توسعه مشاغل خانگی روستایی شهرستان اسلام آباد غرب، فصلنامه پژوهشهای روستایی، دوره ۵ شماره ۲، تابستان ۱۳۹۳، صص ۳۱۰-۲۸۳

نجعلی، علی، اکبر (۱۳۸۷) تدوین سند توسعه پایدار روستایی شهرستان نیشابور با استفاده از مدل فرایند تحلیل سلسله مراتبی. پایاننامه کارشناسی ارشد، دانشگاه زابل

نجفی؛ بهمن، لیلا صفا (۱۳۹۳)، بررسی کسب و کارهای خانگی کارآفرینانه و موانع و چالشهای توسعه آنها در مناطق روستایی، نشریه علمی کارآفرینی در کشاورزی، دوره ۱ شماره ۲ تابستان ۱۳۹۳، صص ۷۳-۶۱

هنریوت پیتر. جی (۱۳۷۰) گزینههای توسعه: مسائل، استراتژیها و ارزشها، ترجمه حمید فراهانی راد، انتشارات سازمان برنامه و بودجه، تهران.

وسوله. رایساجو (۱۳۸۹)، مشکل تبیین علمی در جامعه شناسی، مجله عیار پژوهش در علوم انسانی، سال دوم، شماره اول، بهار و تابستان ۱۳۸۹، صفحه ۱۵۷ - ۱۸۶

منابع خارجی

- Carl G. Hempel, 'The Logic of Functional Analysis', Symposium on Sociological Theory, ed. Llewellyn Gross (Evanston, Ill: Row Peterson and Co., 1959), p.271-307.
- Carter, S., Mason, C. and Tagg, S. (2004), "Lifting the Barriers to Growth in UK Small Businesses", FSB Biennial Membership Survey, University of Stirling, Stirling.
- Don Martindale, The Nature and Types of Sociological Theory (London: Routledge & Kegan Paul, 1960), p.285 ff., 339 ff.
- Ernest Nagel, The Structure of Science (London: Routledge & Kegan Paul, 1961), P.29-46; Nagel, p.540-6
- Gary S. Becker, the Economics of Discrimination (Chicago: University of Chicago Press, 1957). pp. 196-197.
- Kingsley Davis, 'The Myth of Functional Analysis as a Special Method in Sociology and Anthropology', American Sociological Review, 24 (Dec. 1959). P.752-72.
- Robert M. MacIver, Social Causation (New York: Ginn and Co., 1942), p.99-100.
- Scott Holmes Sharyn Smith and Georgie Cane, (1997), "Gender issues in home-based business operation and training: an Australian overview" Women in Management Review, Vol.12, No.2, P.68-73